

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

02 februarie 2018

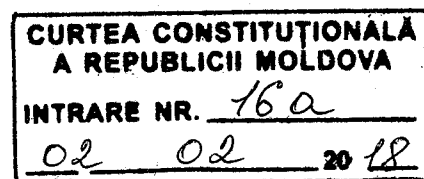
VC nr. 46

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău, MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25, lit. c) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38, alin.(1) lit. c) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

I – AUTORIZĂRI

Deputat Artur Gutium

A stylized, cursive handwritten signature in black ink, likely belonging to Artur Gutium. The signature is fluid and extends horizontally to the right.

Deputat Vladimir Cernat

A stylized, cursive handwritten signature in black ink, likely belonging to Vladimir Cernat. The signature is more compact and vertical than the one above.

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare exercitarea controlului constituționalității asupra următoarelor prevederi legale:

a. sintagma prevăzută la art. 20, alin. (1), lit. (c) al Legii cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000:

„sau la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală”

b. sintagma prevăzută la art. 23, alin. (1), lit. c) al Legii cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024-XIV din 2 iunie 2000:

„prin ascunderea unui fapt pertinent”

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

A. Art. 20, alin. (1), lit. c) din Legea nr. 1024 din 02.06.2000 cu privire cetățenia Republicii Moldova

1. Art. 20 al Legii cetățeniei Republicii Moldova reglementează temeiurile refuzului de a acorda cetățenia Republicii Moldova. Unul dintre aceste temeiuri este indicat la alin. (1), lit. c) al acestui articol și anume:

„cetățenia Republicii Moldova nu se acordă persoanei care a fost condamnată la privațiune de libertate pentru infracțiuni premeditate și are antecedente penale sau, **la momentul examinării cererii, se află sub urmărire penală**”.

2. Considerăm că sintagma „sau la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală,” din textul normei pre-citate, este neconstituțională și contravine următoarelor articole din Constituție:

Art. 1, alin. (3) („Statul Republica Moldova”):

„Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”.

Art. 4 („Drepturile și libertățile omului”):

„(1) Dispozițiile constituționale, privind drepturile și libertățile omului, se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Art. 16, alin. (2) („Egalitatea”):

„Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”.

Art. 17, alin. (2) („Cetățenia Republicii Moldova”):

„(2) Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetățenia sa și nici de dreptul de a-și schimba cetățenia”.

Art. 21 („Prezumția nevinovăției”):

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale”.

Art. 54 („Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți”):

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului

internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății”.

3. Acordarea și retragerea cetățeniei este o chestiune ce ține de exercitarea suveranității unui stat și în reglementarea acestora este lăsată o marjă de discreție fiecărui stat național. Prezenta excepție nu urmărește scopul de a contesta dreptul statelor de a stabili limite și interdicții în materie de cetățenie.

4. Totuși, considerăm că marja de discreție a statelor, chiar și în materie de cetățenie, este limitată de alte principii inerente statului de drept, care se declară a fi Republica Moldova la art. 1, alin. (3) al Constituției. În acest context, un important principiu al statului de drept este prezumția de nevinovăție.

5. Presumția de nevinovăție a fost asumată de către statul Republica Moldova atât prin încorporarea ei expresă în textul Constituției la art. 21, cât și prin ratificarea unor importante tratate internaționale:

Art. 11, alin. (1) al Declarației Universale a Drepturilor Omului prevede că:

„Orice persoană acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale.”

Art. 14, pct. 2 al Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice conține principiul că:

„Orice persoană acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată a fi nevinovată, cât timp culpabilitatea sa nu a fost stabilită în mod legal.”

În sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului, prezumția de nevinovăție este prevăzută de Articolul 6, care reglementează dreptul la un proces echitabil. Potrivit art. 6, alin. (2) al CEDO:

„Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

6. Nici în Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției europene cu privire la cetățenie nr. 621-XIV din 14.10.1999, nici în Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la aderarea R.S.S. Moldova la Declarația Universală a Drepturilor Omului și ratificarea pactelor internaționale ale drepturilor omului nr. 217-XII din 28.07.90 sau în Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a unor protocoale adiționale la această convenție nr. 1298-XIII din 24.07.1997, Republica Moldova nu a formulat rezerve în ceea ce privește limitarea prezumției de nevinovăție în chestiunile ce țin de dobândirea/retragerea cetățeniei Republicii Moldova.

7. La fel, prezumția de nevinovăție este garantată oricărei persoane, nu doar cetățenilor Republicii Moldova.

8. Art. 20, alin. (1), lit. c) al Legii cetățeniei pune, de fapt, semnul egalității între o persoană care a fost condamnată la privațiune de libertate pentru infracțiuni premeditate și are antecedente penale, cu o persoană care la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală, indiferent

de caracterul faptei pentru care este urmărit.

9. Sintagma „*la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală*”, de fapt, favorizează acordarea cetățeniei unei persoane condamnate definitiv pentru o infracțiune (nepremeditată) în raport cu persoane care se află temporar sub urmărire penală chiar fără o condamnare ulterioară.

10. Statutul procesual de bănuît sau învinuit poate restrânge anumite drepturi și libertăți. Totuși, aceste restrângeri pot fi remediate odată cu încetarea urmăririi penale sau achitarea persoanei. Legea cetățeniei nu prevede un remediu împotriva refuzului de acordare a cetățeniei sau retragerii cetățeniei acordate, dacă persoana este ulterior scoasă de sub urmărire penală sau achitată.

11. În acest context, sintagma contestată ridică semne de întrebare atât sub aspectul proporționalității interdicțiilor stabilite anumitor categorii de persoane, cât și sub aspectul lipsei unui remediu efectiv.

12. Mai mult decât atât, art. 54 al Constituției, deși are rolul de a reglementa condițiile în care pot fi aduse anumite restrângeri drepturilor garantate prin Constituție, conferă anumitor drepturi statutul de „drepturi absolute”¹, printre care se numără și cel de la art. 21:

„(3) Prevederile alin. (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în art. 20-24.”

13. Nerespectarea prezumției de nevinovăție poate duce la privarea persoanei în mod arbitrar de cetățenie, fapt contrar atât art. 17, alin. (1) din Constituție, cât și art. 4, lit. c) al Convenției europene cu privire la cetățenie.

14. În acest sens, chiar preambulul Convenției Europene cu privire la cetățenie statuează expres că statele semnatare și-au asumat prevederile Convenției „recunoscând că, la soluționarea problemelor legate de cetățenie, urmează a se ține cont atât de interesele legale ale statului, cât și ale persoanelor”.

15. Atât suveranitatea de a reglementa chestiunile ce țin de cetățenia națională, cât și prezumția de nevinovăție sunt elemente inerente statului de drept. Însă, negarea dreptului absolut al persoanei cu privire la prezumția de nevinovăție, inclusiv în materie de cetățenie, este abuzivă și disproporțională scopului propus, fiind de natură de a afecta esența statului de drept.

16. Odată ce a primit cetățenia Republicii Moldova, reclamantul a devenit titular al tuturor drepturilor și garanțiilor oferite de Constituție, inclusiv al dreptului la prezumția nevinovăției. Limitarea retroactivă a prezumției de nevinovăție a cetățenilor care au fost naturalizați sau au dobândit cetățenia altfel decât prin naștere, defavorizează această categorie de cetățeni în raport cu restul cetățenilor Republicii Moldova. Prin urmare, este încălcat și dreptul la egalitate prevăzut de art. 17, alin. (2) al Constituției.

17. Cercetând legislația altor state din regiune, observăm că legislațiile naționale nu conțin sintagme similare celei contestate, atunci când statele prevăd condițiile/restricțiile de obținere/pierdere a cetățeniei. În continuare vom aduce câteva exemple:

În **România**, art. 8, alin. (1), lit. e) al Legii cetățeniei Române nr. 21/1991 din 1.03.1991 stabilește condițiile de dobândire a cetățeniei și prevede că:

e) persoana care solicită acordarea cetățeniei românești „este cunoscut cu o bună comportare și nu a fost condamnat în țară sau în străinătate pentru o infracțiune care îl face nedemn de a fi cetățean român;”.

În **Ucraina**, art. 9 al Legii cu privire la cetățenia Ucrainei nr. N 2235-III (2235-14) prevede că nu se va acorda cetățenia ucraineană persoanei care:

¹ Constituția Republicii Moldova, Comentariu, p. 220.

Sursa: http://www.constcourt.md/public/files/file/informatie_utilita/Comentariu_Constitutie.pdf

- „1) a comis crime împotriva umanității sau a practicat genocidul;
- 2) a fost condamnat la închisoare în Ucraina pentru comiterea unei infracțiuni grave sau deosebit de grave;
- 3) a comis o infracțiune pe teritoriul unui alt stat, cu condiția ca o asemenea faptă să fie recunoscută drept o infracțiune gravă sau deosebit de gravă în conformitate cu legile Ucrainei.”

În **Estonia**, art. 6, alin. 6) al Legii cetățeniei din 19.01.1995 cere solicitantului de cetățenie să fie loial statului estonian.

Art. 21, alin. (1), pct. 4) stabilește că cetățenia estoniană nu va fi acordată sau redobândită persoanei care:

- „4) a comis infracțiuni pentru care i-a fost aplicată pedeapsa cu închisoarea pe termen mai mare de un an și a cărui antecedente nu s-au stins sau care a fost pedepsit în mod repetat pentru infracțiuni comise cu intenție.”

Însă, cu titlul de excepție, alin. (1¹) prevede că:

- ”(1¹) cetățenia estoniană poate fi acordată și reacordată unei persoane care a fost pedepsită în mod repetat pentru infracțiuni comise cu intenție sau ale cărei antecedente penale nu sunt stinse, luând în considerație circumstanțele comiterii infracțiunii și personalitatea infractorului.”

În **Letonia**, Legea cetățeniei 1994 stabilește la art. 11, alin. (1) anumite condiții, iar dacă este întrunită cel puțin una dintre ele, nu se admite acordarea cetățeniei Letoniei persoanei respective. Astfel, pct. 5) prevede condiția ca:

- „5) El sau ea a fost condamnat în Letonia sau în orice altă țară pentru o infracțiune care este calificată astfel și în Letonia pe durata examinării cererii de naturalizare. Această condiție nu va fi aplicată persoanei care a fost condamnată pentru comiterea unei infracțiuni într-o țară străină, dacă a fost recunoscut în conformitate cu procedura specificată de către Cabinet, că sentința de condamnare împotriva persoanei respective a fost luată fără respectarea principiului unui proces echitabil și proporționalității pedepsei;”

În **Lituania**, Legea cetățeniei nr. XI-1196 din 2.12.2010 enumeră la art. 22 circumstanțele în care cetățenia Lituaniei nu ar trebui acordată sau redobândită. Alin. (2) al acestui articol prevede interdicția în cazul în care:

- „înainte de a veni să locuiască în Republica Lituania, a fost condamnat la închisoare într-un alt stat pentru o infracțiune premeditată, infracțiune ce este calificată ca fiind gravă în legislația Republicii Lituania, sau a fost pedepsit pentru o crimă gravă în Republica Lituania, indiferent dacă au expirat sau nu condamnarea pentru infracțiunile specificate în acest paragraf.”

B. Art. 23, alin. (1), lit. c)

18. Sintagma „*prin ascunderea unui fapt pertinent*” este prevăzută la art. 23, alin. (1), lit. a) în următoarea redacție:

- „(1) Cetățenia Republicii Moldova poate fi retrasă printr-un decret al Președintelui Republicii Moldova persoanei care:
 - a) a dobândit cetățenia Republicii Moldova în mod fraudulos, prin informație falsă sau **prin ascunderea unui fapt pertinent;**”

19. Considerăm că sintagma respectivă este formulată într-o manieră neclară și imprecisă, fiind contrară:

Art. 1, alin. (3) („Statul Republica Moldova”) al Constituției ce prevede că:

„Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Și Art. 23, alin. (2) (Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle) al Constituției ce prevede că:

„(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

20. Legea cu privire la cetățenie nu definește noțiunea de „*ascundere a unui fapt pertinent*”. În aceste circumstanțe, solicitantul de cetățenie nu poate ști cu certitudine care informație, în afară de cea solicitată de lege sau de actele subordonate legii, poate fi considerată drept „*fapt pertinent*”, ce trebuie declarată în vederea dobândirii cetățeniei.

21. Aplicarea acestei prevederi la retragerea cetățeniei duce și la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, protejat de Art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

22. Astfel, sintagma „*prin ascunderea unui fapt pertinent*” din art. 23, alin. (1), lit. a) al Legii cetățeniei nu întrunește obligația de claritate și previzibilitate a legii. Calitatea legii constituie un element inerent al statului de drept care se declară a fi Republica Moldova la art. 1, alin. (3) din Constituție. Prin urmare, sintagma contestată este contrară și art. 23, alin. (2) al Constituției.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

1. Exercițarea controlului constituționalității sintagmei „*sau la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală;*” din art. 20, alin. (1), lit. c) și a sintagmei „*prin ascunderea unui fapt pertinent*” din art. 23, alin. (1), lit. a) ale Legii cetățeniei Republicii Moldova prin prisma art. 1, alin. (3), 4, 16, alin. (2), 17, 19, alin. (1), 21, 23, alin. (2) și 54 ale Constituției.

2. Constatarea neconstituționalității sintagmei „*sau la momentul examinării cererii se află sub urmărire penală;*” din art. 20, alin. (1), lit. c) și a sintagmei „*prin ascunderea unui fapt pertinent*” din art. 23, alin. (1), lit. a) ale Legii cetățeniei Republicii Moldova.

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Date suplimentare referitoare la obiectul sesizării nu avem.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

Documente nu sunt anexate

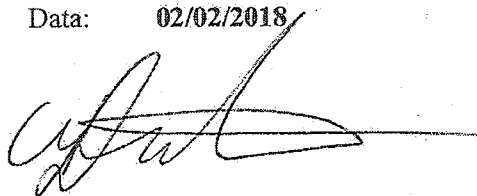
VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul: Chișinău, Moldova

Data: 02/02/2018

Deputat Artur Gutium

Deputat Vladimir Cernat

